

Belo nümunələrin sayını istənilən qədər artırmaq olar. Nizami özü də söz sənətinin mahiyyətə sahib olduğunu bildirərək Gəncəni də şəhərlər yurdu Babil ilə müqayisə edərək:

Babil mən gənc? Harat sız

(Mənim Babilim Haratı yandırır Gəncədir) - deyir.

Şair Gəncəyə bağlılığını xüsusilə diqqətə çatdırmaq üçün əsərlərini Gəncənin mənəvi sərvəti hesab etdiyini bildirmişdir. "İskandərnamə"də şeir öyrələrindən şikayətlənərkən yazır:

نهان مرا آشکارا برند
ز گنج است گرچه بخرا برند

(Mənim gizli mənəmlərini aşkar oğurlayırlar. Əgər Bicaraya aparılsa da, onlar Gəncəyə məxsusdur).

Nizaminin ilk davamçısı kimi tanıdığımız Əmir Xosrov Dəhləvi "Şirin və Xosrov" əsərinin başlanğıc fəsillərində Nizamini xatırlayarkən:

اگر چه فی ممت ترکان بود ب؟ش
بره هتو هم آخر فی ممت خو؟ش

(Türklərin qiyməti yüksək olsa da, hiyləkarlıq da öz qiyməti var) - deməli də Nizaminin türk mənşəli olduğuna işarədir.

Gördüyümüz kimi, Nizaminin Orta əsrlərdə yetişən davamçılarının əksəriyyəti onun gəncəli olduğuna xüsusi vurğulamışlar. Dediklərimizə çox nümunə gətirmək olar. XX əsr türk şairi M.F.Gürtünca Nizaminin "Leyli və Məcnun" əsərinin türk dilinə tərcüməsində yazdığı müqəddiməsində Nizaminin Ayasofiyada təsadüf etdiyi bir əlyazmasında şairin milli mənsubiyyəti ilə bağlı belə bir beytə təsadüf etdiyini yazır:

بهر بر پدر من مرا ترک بود
بغیر از من؟ هر؟ ک؟ گریک بود

Mənim babam, atam türk idi.

Ağıl və hikmətdə hər biri (bir) qurd idi.

Edmond Hərziq tutarlı dəlil gətirmədən bu beytin də Nizamiyə mənsub olmasına qəti etiraz etməmişdir. Biz isə bunun Nizaminin soy-kökü ətrafında aparılan mübahisələrin yersizliyinə bir dəlil olduğunu bildirmək istəyirik.

Göründüyü kimi, Nizami Gəncəvinin yaradıcılığında dahi sənətkarın doğma mühitindən ayrılmazlığını göstərən faktlar və dəlillər çoxdur. Biz isə bu yazımızda onların bir qismindən bəhs etdik. Ancaq bu dediklərimiz də Nizaminin qədim türk mədəniyyəti və türk ələminə bağlılığı, onun höyətə və təbiətə münasibəti, sosial-siyasi baxışları və milli-başəri dünyagörüşü haqqında aydın təsəvvür yaradır. Cənab Edmfund Hərziqə dünya şöhrətli Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvinin irsi ilə tanış olması, şairin yaradıcılığı haqqında aparılan tədqiqatlara nəzər salması bir daha tövsiyə edir və dahi sənətkarın aşağıdakı beyti ilə yazımızı yekunlaşdırırıq:

سخن کان نه بر راست؟ ره بره
بود خوار اگر پناه بر مه بره

*Doğruluq yolunu tutmayan sözlər
Aya ucaldı da, qiymətdən düşər!*